

ЗА ПРИЛОЖЕНИЕТО НА СРОКОВЕТЕ ПО ЧЛ. 25, АЛ. 6 ОТ ЗАКОНА ЗА ЮРИДИЧЕСКИТЕ ЛИЦА С НЕСТОПАНСКА ЦЕЛ

*Стефан Тихолов**

Сроковете за отмяна на решенията на общите събрания на сдруженията по Закона за юридическите лица с нестопанска цел (ЗЮЛНЦ) често пъти неправилно се тълкуват от първоинстанционните окръжни съдилища. Някои съдилища приемат, че ищецът, предявявайки иск за отмяна на решение на общото събрание (ОС) на сдружението, е ползвал дадената му от материалния закон „вторя възможност“ за атакуване на решенията на ОС, а именно – предявяване на конститутивен иск за отмяна на решенията в едногодишен срок от датата, на която е било проведено ОС, без въобще да бъде изследвано на коя дата ищецът е узнал за решението.

Предмет на разглеждане в настоящата статия ще бъде отмяната на решение на ОС по искане на член на сдружението, което е най-честият случай в практиката.

За яснота може да бъде представен следният пример:

С искова молба пред съответния регистърен (окръжен) съд е предявен иск за отмяна на решенията на общото събрание на сдружение по ЗЮЛНЦ, проведено на 5.12.2009 г. Искът е предявен от член на сдружението, който може да е или да не да е бил редовно поканен на ОС и да е присъствал или да не е присъствал при провеждане на ОС, след изтичане на един месец от датата на проведеното ОС – например 20.03.2010 г., но преди изтичане на едногодишния срок – 5.12.2010 г.

Според чл. 25, ал. 6 ЗЮЛНЦ „споровете по ал. 4 могат да бъдат повдигани пред съда по регистрацията на сдружението от всеки член на сдружението или на негов орган, или от прокурора в едномесечен срок от узнаването им, но не по-късно от една година от датата на вземане на решението“.

Така чл. 25, ал. 6 ЗЮЛНЦ изчерпателно определя кръга на правно легитимирани субекти, които могат да атакуват решенията на ОС на сдруженията в срок, който по естеството си е преклузивен. След изтичането на този срок решенията, дори и порочни (незаконосъобразни) стават неотменяеми.

На отмяна подлежат единствено решения на ОС на сдружението. Решенията на други органи на сдружението не подлежат на отмяна по този ред.

Легитимирани субекти, имащи правна възможност да искат отмяна на решенията на ОС на сдружението, са следните:

* Адвокат от Ловеч.

– Член на сдружението: качеството на член на сдружението към момента на вземане на решението на ОС, чиято отмяна се иска, е абсолютна процесуална предпоставка за предявяването на иска по чл. 25, ал. 6 ЗЮЛНЦ.

– Органи на сдружението: управителен съвет, контролен съвет, председател на сдружението, управител. Председателят на сдружението може да предяви иска само като член на сдружението, защото той е член на управителния съвет на сдружението и няма самостоятелни функции по управление. Другояче стои въпросът, ако вместо от управителен съвет сдружението се управлява от управител. В този случай управителят може да предяви иск за отмяна на решението на ОС като член на сдружението или като орган на сдружението – управител. Възможността колективните органи на сдружението да предявят иск за отмяна на решението на ОС схващам като колективна възможност на група членове на сдружението в качеството им на орган на сдружението – т.е. колективно (съвместно) упражняване на права. Това е възможно при наличието на валидно взето решение на съответния орган за предявяването на отменителния иск. ОС няма правна възможност само да поиска отмяна на свои решения. Това би могло да се случи чрез свикване на ново ОС и отмяна на решенията или с вземането на други решения по същите въпроси.

– Прокурорът също е легитимиран да иска отмяна на решенията на ОС;

Срокът за атакуване на решенията на ОС започва да тече от тяхното узнаване от съответния легитимиран да иска отмяната им субект. Тук могат да се развият две хипотези на атакуване на решенията от член на сдружението:

1) Ако членът на сдружението е присъствал на ОС (независимо дали е бил, или не е бил редовно поканен), то следва да се приеме, че датата, на която членът на сдружението е узнал за решенията, е датата на провеждане на ОС, на което той е присъствал. От този момент започва да тече едномесечният срок за атакуване на решенията на ОС.

2) Ако членът на сдружението не е присъствал на проведеното ОС (независимо от това дали е бил редовно, или нередовно поканен), то следва да се приеме, че срокът за атакуване започва да тече от датата, на която членът на сдружението узнае за взетите решения.

Узнаването може да стане чрез съобщаване на решенията от орган на сдружението, от трети лица (вкл. други членове), както и по всякакъв друг начин. Важното в случая е да се установи, че информацията за взетите решения е била доведена до знанието на члена на сдружението. От този момент насетне за него се поражда субективното потестативно право да предяви конститутивния иск за отмяна на взетите решения, с което да предизвика промяна в правната сфера на сдружението, постигайки отмяна на взети от ОС на сдружението решения.

Узнаването за решенията на ОС като факт не следва да се поставя в зависимост от това дали членът на сдружението е бил, или не е бил редовно поканен за ОС на сдружението. Важен е моментът на фактическото узнаване на решенията от член на

сдружението, което зависи единствено от фактическото му присъствие при вземане на решенията, а не от това дали му е била дадена възможност да присъства и дали лицето се е възползвало тази възможност за узнаване на решенията. Членовете на сдружението имат право, но не и задължение да присъстват и гласуват на ОС. В този смисъл е необходимо да се изследва обстоятелството дали сдружението чрез съответните си органи е положило усилия даден член да бъде редовно поканен на ОС, чрез способите, предвидени в закона и устава, или сдружението не е упражнило задълженията си за уведомяване на членовете по съответния ред и с това е препятствало упражняването на правото им на присъствие и гласуване на решенията на ОС.

Както се вижда, узнаването, свързано винаги с началото на срока за атакуване на решенията на ОС, се установява по различен начин:

- 1) при присъствие на члена на сдружението на ОС – от протоколите за ОС (ако предвидят вписване на присъствалите членове или ако членът на сдружението е и орган на ОС – напр. председателстващ или секретар) и списъка на присъстващите;
- 2) при отсъствие на члена на сдружението на ОС (независимо от причините) – с допустимите от процесуалния закон доказателствени средства.

Следва да се приеме, че ищецът и в двата случая носи тежестта да докаже узнаването за взетите на ОС на сдружението решения, защото с този факт в неговата правна сфера възниква потестативното субективно право да иска отмяна на решенията на ОС посредством предявяването на конститутивен иск.

Упражняването на потестативните права, каквото безспорно е правото да се иска отмяна на решенията на ОС на сдруженията, винаги се свързва от законодателя с определен срок. Този срок е преклузивен и с изтичането му се погасява не само правото на иск, схващано като процесуално право, но и самото материално потестативно право. В този смисъл е от изключително важно значение в процеса по предявено потестативно право, в случая правото да се иска отмяна на решенията на ОС на сдружение по ЗЮЛНЦ, да се установи упражнено ли е то в определения от закона преклузивен срок.

Както бе посочено, решенията на ОС могат да бъдат обжалвани в едномесечен срок от узнаването им, но не по-късно от една година от датата на вземане на решението.

Често се приема, че с тази норма са дадени два възможни срока за обжалване на взетите от ОС решения. Често сроковете се възприемат от съдилищата като алтернативни: едномесечен срок от узнаването или една година от провеждането на ОС, на което са взети решенията.

При предявяване на иск за отмяна преди изтичане на едногодишния срок и установяване на момента на узнаване за решенията на ОС на сдружението от ищеца често се приема, че той е ползвал втората алтернативна възможност и искът му е допустим като предявен преди изтичането на една година от вземане на решенията на ОС.

Тези правни изводи са изцяло погрешни и не намират опора в материалния закон.

Идеята на законодателя при уреждане на сроковете за атакуване на решенията на ОС е абсолютно противоположна. Тази идея е закрепена по идентичен начин и в други закони – напр. чл. 74 от Търговския закон (ТЗ) и чл. 58 от Закона за кооперациите (ЗК).

Аналогия на правото с текстовете на ТЗ и ЗК в случая е недопустима поради обстоятелството, че в ЗЮЛНЦ не е налице празнота в уредбата, а съществува изрична разпоредба – тя е ясна, категорична и абсолютно идентична по смисъл, логика и механизъм на определяне на сроковете с тази на чл. 74, ал. 2 ТЗ и чл. 58 ЗК. ТЗ, ЗК, ЗЮЛНЦ уреждат правото на член, съдружник, акционер или член-кооператор да атакува решения на ОС. Различието е само в продължителността на определените от закона преклузивни срокове. Тези разсъждения се налагат само защото в някои съдебни състави по този въпрос прилагат аналогията.

Правилното тълкуване на нормата на чл. 25, ал. 6 ЗЮЛНЦ по отношение на сроковете за предявяване на иска за отмяна на решенията на ОС е от съществено значение за формирането на обосновани правни изводи в процеса.

Тълкуването на текста на чл. 25, ал. 6 ЗЮЛНЦ, което намира опора в закона и в практиката на ВКС, макар и във връзка с приложението на чл. 74, ал. 2 ТЗ (опр. № 178/1999 г. по гр. д. № 3/1999 г. на ВКС; опр. № 133/1999 г. по гр. д. 184/1999 г. на ВКС), е следното.

Членът на сдружение по ЗЮЛНЦ има право да атакува решенията на ОС на сдружението винаги в едномесечен срок от узнаването им, но до една година от вземането им. Срокът тече от узнаването, което следва да бъде установено като факт от ищеца в процеса със съответните доказателствени средства. След изтичане на една година от вземане на решенията на ОС на сдружението те стават неотменяеми, независимо дали за тях са узнали легитимирани да ги отменят лица, или не.

В изложения по-горе пример са възможни следните хипотези:

а) Ищецът е узнал за решенията на ОС на 5.12.2009 г. В този случай преклузивният срок за отмяна на взетите решения изтича на 5.01.2010 г., а не на 5.12.2010 г. Искът за отмяна, предявен след 5.01.2010 г., се явява недопустим.

б) Ищецът узнава за взетите решения след провеждане на ОС на сдружението, тъй като не е присъствал, но преди изтичане на една година от датата на ОС – например на 20.03.2010 г. Тогава преклузивният срок за предявяване на конститутивния иск за отмяна на решенията изтича на 20.04.2010 г. Предявеният след тази дата иск за отмяна се явява недопустим като предявен след изтичане на месечния срок от узнаване на решенията на ОС.

в) Ищецът узнава за решенията на ОС на сдружението на 10.12.2010 г. Предявеният иск за отмяна ще бъде недопустим поради изтичането на едногодишния преклузивен срок.

г) Ищецът узнава за решенията на ОС на 20.03.2010 г. (както е в пример „б“), но предявява иск за отмяна на 10.12.2010 г., т.е. след изтичане на едногодишния срок. В този случай предявеният иск е недопустим поради предявяването му след изтичане на едномесечния срок от узнаването, а така също и поради изтичане на едногодишния преклузивен срок.

Ако законодателят бе целял исковете за отмяна да се преклудират винаги в едногодишен срок от вземане на решенията на ОС или бе предвидена алтернативност на двата срока – едномесечен и годишен, редакцията на чл. 25, ал. 6 ЗЮЛНЦ би изглеждала по друг начин, а именно:

„Споровете по ал. 4 могат да бъдат повдигнати пред съда по регистрацията на сдружението от всеки член на сдружението или на негов орган, или от прокурора в срок не по-късно от една година от датата на вземане на решението, независимо от момента на узнаването за взетите решения“.

Може да се приеме, че едномесечният срок за предявяване на конститутивен иск за отмяна на решенията на ОС е свързан със субективната преклузия на породено потестативно право по отношение на определен негов носител. В разглеждания случай това е член на сдружението, като съответното право би могло да не бъде преклудирано по отношение на друг негов носител, а едногодишният срок може да се свърже с обща (обективна) преклузия на породени потестативни права за отмяна на решенията на ОС по отношение на всички правно легитимирани лица да поискат такава отмяна. Следователно с изтичането на едногодишния срок решенията на ОС стават неотменяеми по отношение на всички носители на потестативно право за отмяна на решенията.